Biblioteka „SAVREMENA PROZA” 161

Nikolo Amaniti

ANA

ΠΛΑΤΩ

Naslov originala
Niccolò Ammaniti, *Anna*

©2015 by Niccolò Ammaniti
First Italian edition Giulio Einaudi editore
© za Srbiju – Plato izdavaštvo

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale Italiano.

Ovo delo je prevedeno zahavljujući doprinosu za prevod koji je dodelilo Ministarstvo za spoljne poslove i međunarodnu saradnju Republike Italije.

Urednik
Nataša Anđelković

NIKOLO AMANITI

ANA

Preveli s italijanskog
Mirela Radosavljević i
Aleksandar Levi

ΠΛΑΤΩ
BEOGRAD
2016

There was a boy.
A very strange, enchanted boy.
They say he wandered very far,
Very far,
Over land and sea.
A little shy,
And sad of eye,
But very wise was he.

Idn Abez, *Nature Boy.*

Bio jednom jedan dečak.
Neobičan, začarani dečak.
Kažu da je lutao veoma daleko,
Kopnom i morem,
Uzduž i popreko.
Sramežljiv pomalo,
I s tugom u oku,
Ali veoma mudar bio je on.

Idn Abez, *Dete prirode*

Bilo mu je tri, možda četiri godine, mirno je sedeo na stoličici presvučenoj skajem, pognute glave, brade priljubljene uz zelenu majicu s kratkim rukavima. Nogavice na farmerkama bile su mu zavrnute, a na nogama je imao patike. U ruci je čvrsto stiskao drveni vozić koji mu se njihao između nogu, poput kakve brojanice.

Na drugom kraju sobe, na krevetu je ležala žena koja je imala tridesetak, ili možda četrdesetak godina. Njena ruka, koja je bila prekrivena crvenim mrljama i tamnim krastama, bila je prikačena na aparat za infuziju, a bočica je bila prazna. Virus je pretvorio njeno telo u hripavi kostur prekriven sasušenom kožom posutom čirevima, ali nije mogao da sasvim razori njenu lepotu, koja se i dalje opažala u obliku jagodičnih kostiju i prćastog nosa.

Dečak je podigao glavu i pogledao je, oslonio se na ručke, ustao sa stoličice i, i dalje držeći vozić u ruci, prišao je krevetu.

Ona ga nije primetila. Njene oči, utonule u dve mračne duplje, buljile su u tavanicu.

Mališan je počeo da se igra dugmetom na prljavoj jastučnici. Plava kosa prekrivala mu je čelo i pod zracima sunca koji su prodirali kroz belu zavesu podsećala je na najlonske niti.

Žena se iznenada uspravila na laktove i leđa su joj se izvila u luk, kao da joj neko čupa dušu iz tela, šakama je zgužvala čaršav i stropoštala se na leđa, tresući se od kašlja. Borila se za vazduh, istežući ruke i noge. Onda joj se lice opustilo, usne su joj se razdvojile i umrla je otvorenih očiju.

Dečak ju je nežno uhvatio za ruku i počeo da je vuče za kažiprst. Jedva čujno je prošaptao: – Mama? Mama? – Stavio joj je vozić na grudni koš i spustio ga niz ivice čaršava. Dotakao je flaster koji se skoreo od krvi, a ispod njega je bila igla za infuziju. Naposletku je izašao iz sobe.

Hodnik je bio slabo osvetljen. Odnekud je dopiralo pištanje nekog medicinskog aparata.

Dečak je prošao pored leša nekog debelog čoveka koji je ležao nauznak podno nosila. Čelom je dodirivao pod, a noga mu je bila savijena u neprirodnom položaju. Kroz razmaknute skute njegovog svetloplavog bolničarskog mantila nazirala su se pomodrela leđa.

Dečak je nastavio dalje, teturajući se, kao da nije kadar da upravlja svojim nožicama. Na drugim nosilima, pored plakata sa savetima za prevenciju raka dojke, i pored reprodukcije panorame Liježa s Katedralom svetog Pavla, bio je položen leš neke starice.

Mališan se provukao pod žućkastim svetlom neonske sijalice koja je prštala. Neki dečak u pidžami i frotirskim papučama ležao je mrtav na vratima ogromne sobe, ruka mu je bila ispružena prema hodniku, prsti zgrčeni, kao da se opire nekom vrtlogu koji samo što ga nije usisao.

Na kraju hodnika kroz mrak su se probijali sunčevi zraci koji su prodirali kroz ulazna vrata bolnice.

Dečak se zaustavio. Levo od njega nalazile su se stepenice, liftovi i prijemni pult. Iza čeličnog pulta nazirali su se kompjuterski ekrani oboreni po pisaćim stolovima i staklena pregrada razbijena u paramparčad.

Ispustio je vozić i potrčao ka izlazu. Zažmurio je, ispružio ruke i gurnuvši otvorio ulazna vrata i izbio na svetlost.

Napolju, iza stepeništa, iza crveno-belih plastičnih traka, nazirali su se crni obrisi policijskih automobila, vozila hitne pomoći, vatrogasnih kamiona.

Neko je povikao: – Dete! Ovde je neko dete...

Mališan je rukama prekrio lice.

Neka nezgrapna prilika mu je pritrčala i zaklonila sunce.

Dečak je samo na tren uspeo da vidi da je taj čovek umotan u debeli skafander od žute plastike.

Potom su ga ščepali i odneli.

Četiri godine kasnije

Prvi deo

Dudovo imanje

1.

Ana je trčala auto-putem stežući kaiševe ranca koji joj je odskakao na leđima. Povremeno se osvrtala.

Psi su i dalje bili tu. U koloni, jedan za drugim. Šest, sedam. Nekolicina ofucanijih izgubila se usput, ali se onaj najkrupniji, predvodnik, približavao.

Dva sata ranije, na obodu spaljene njive, spazila ih je kako se povremeno pojavljuju na vidiku, između mrkih stena i crnih sagorelih stabala maslina, ali to je nije uznemirilo.

Već joj se dešavalo da je progone čopori divljih pasa, malo bi je pratili, a potom bi se umorili i odlazili nekud svojim poslom.

Ipak, kada ih je izgubila iz vida, uzdahnula je s olakšanjem. Zastala je da popije preostalu vodu koju je ponela i potom produžila put.

Volela je da broji dok hoda. Brojala je koliko joj je koraka potrebno da pređe kilometar puta, brojala je plave i crvene automobile, brojala je nadvožnjake.

A onda su se psi opet pojavili.

Bila su to očajna bića koja nasumično lutaju, poput broda izgubljenog u tom moru pepela. Sretala je mnoge takve, s poderanim krznom, s rojevima buva koje su im visile na ušima, sa rebrima koja štrče. Rastrgli bi se me-

đusobno, otimajući se oko mrtvog kunića. Letnji požari spalili su dolinu, pa nije preostalo gotovo ništa za jelo.

Prošla je pored kolone automobila sa razlupanim staklima. Korov i pšenica rasli su oko tih olupina prekrivenih naslagama pepela.

Jugo je preneo požar sve do mora, a za sobom je ostavio pustoš. Asfaltna traka puta A 29, koji povezuje Palermo i Macaru del Valo, presecala je nadvoje mrtvu ravnicu, na kojoj su se uzdizala pocrnela debla palmi i pokoji pramen dima. Levo, iza ruševina Kastelamarea del Golfo, krajičak sivog mora stapao se s nebom. Desno je niz malih i tamnih brežuljaka plutao po dolini, poput dalekih ostrvaca.

Jednu stranu auto-puta zakrčio je neki prevrnuti kamion. Prikolica je porušila pregradu između putnih traka, a lavaboi, bidei, klozetske šolje i krhotine bele keramike rasuli su se desetinama metara uokolo. Devojčica je prošla između njih.

Desni gležanj ju je boleo. U Alkamu je nogom razvalila vrata prehrambene prodavnice.

A kad samo pomisli da je do pojave pasa sve išlo kao po loju.

Krenula je dok je još bio mrak. Svaki put je morala da odlazi sve dalje u potrazi za hranom. Ranije je bilo lako, bilo je dovoljno da odeš u Kastelamare i tamo nađeš sve što želiš, ali s požarima se sve zakomplikovalo. Pešačila je tri sata, dok se sunce pelo sve više na bledunjavom nebu bez oblaka. Leto je odavno prošlo, a vrućina nije popuštala. Vetar, pošto je potpirio požar, netragom je nestao, kao da ga taj deo sveta više ne zanima.

U nekom rasadniku, pored kratera koji je napravila eksplozija benzinske pumpe, pronašla je veliku kutiju punu hrane, prekrivenu prašnjavom mušemom.

U rancu je imala sedam konzervi pasulja marke „Čirio", četiri konzerve pelata „Gracijela", jednu flašu gorkog likera „Amaro lukano", veliku tubu kondenzovanog mleka marke „Nestle", kutiju izmrvljenog dvopeka koji se ipak mogao lepo rastvoriti u vodi i pola kilograma pančete u vakuumiranom pakovanju. Nije mogla da odoli, pančetu je smazala na licu mesta, u potpunoj tišini, nagnuta nad džakovima crnice, naslaganim po podu prekrivenom mišjim izmetom. Bila je tvrda kao kamen i toliko slana da ju je pekla u ustima.

Crni pas joj se približavao. Ana je požurila, dok joj je srce tuklo u ritmu koraka. Neće izdržati još dugo. Mora da stane i da im se suprotstavi. Da joj je barem kakav nož pri ruci. Uvek je nosila nož sa sobom, ali tog jutra ga je zaboravila. Izašla je s praznim rancem i flašom vode.

Sunce je bilo na četiri prsta od zalaska. Narandžasta lopta obavijena ljubičastom izmaglicom. Još samo malo i dolina će ga progutati. S druge strane promaljao se mesec, tanak kao nokat.

Osvrnula se.

Pas je i dalje bio tu. Drugi su odustali, jedan za drugim, ali ne i on. Dok su prelazili poslednji kilometar puta, nije joj se približio, ali ona je jurila kao bez duše, a on je trčkarao.

Možda je čekao da padne mrak pa da napadne, ali to joj se činilo nemogućim, psi ne razmišljaju. A ona ionako neće izdržati do mraka. Gležanj joj seva, a list joj se ukrutio od bola.

Prošla je pored jedne zelene table. Još pet kilometara do Kastelamarea. Da bi trčala pravo, pratila je isprekidanu liniju na sredini puta. Da nije bila zaglušena vlastitim di-

sanjem i koracima koji su odzvanjali po asfaltu, primetila bi da vlada mrtva tišina. Nije bilo ni daška vetra, ni ptica, ni zrikavaca, ni cvrčaka.

Dok je prolazila kraj jednog automobila, umor kao da joj je šaputao da uđe unutra, ali ju je mozak odvraćao od toga. Mogla bi da pokuša da mu dobaci onaj dvopek, ili da se popne uz zaštitnu mrežu i pređe na drugu stranu, samo što je mreža gusta, a nije videla nikakvu rupu kroz koju bi se provukla.

Na pregradi između putnih traka oleandri, koji su preživeli požar, bili su načičkani ružičastim cvetovima, a granje se savijalo pod njihovom težinom. Sladunjavi miris mešao se sa zadahom paljevine.

Pregrada je bila visoka.

Ali ti si kengur, pomislila je.

U školi ju je Pinijeva, nastavnica fizičkog, prozvala kengur zato što je u skoku uvis bila bolja od dečaka. Ani se taj nadimak nije sviđao, kenguri imaju klempave uši. Bilo bi joj draže da su je zvali leopard, koji isto ume da skače, a mnogo je lepši.

Skinula je ranac s leđa i prebacila ga preko žbunja oleandra, uhvatila je zalet, oslonila je stopalo o betonski ivičnjak, odrazila se i probila se kroz granje obrevši se u drugoj putnoj traci.

Dohvatila je ranac i duboko dišući izbrojala do deset. Podigla je pesnicu i nasmešila se. Imala je lep osmeh, otkrivao je njene bleštavo bele zube koje je retko pokazivala.

Krenula je hramajući. Sada treba još samo da savlada mrežu i biće na sigurnom.

Na drugoj strani, kosi bedem vodio je do uskog puta koji se pružao naporedo s auto-putem. Nije to bilo baš

pogodno mesto za preskakanje mreže, pogotovo s povređenim gležnjem. Spustila je ranac na zemlju i okrenula se.

Ugledala je psa kako se promalja iz grmlja oleandra i juri prema njoj.

Nije bio crn nego beo, krzno mu je bilo posuto pepelom, a jedno uvo iskrzano. Bio je to najveći pas kojeg je ikada videla.

Ako budeš tako stajala, poješće te.

Zarila je prste u mrežu, ali su joj ruke bile ukočene od straha. Okrenula se i skliznula na zemlju.

Životinja je strelovito prešla poslednjih nekoliko metara auto-puta, preskočila preko metalne ograde i odvodnog kanala. Njena tamna prilika zaklonila je svetlost sunca na zalasku i na devojčicu se sručilo četrdeset kilograma teško telo nesnosnog zadaha.

Ana je podigla lakat i munula psa pravo u rebra, a on se skvrčio i stropoštao kraj nje. Ustala je.

Zver je ležala na travi. Iznenađenost, gotovo nalik ljudskoj, ogledala se u njegovim zenicama crnim kao ugalj.

Devojčica je ščepala ranac sa zemlje i udarila ga urlajući. Jednom, dvaput, triput. Prvo po glavi, zatim po vratu, pa opet po glavi. On je ošamućeno cvileo, pokušavajući da se uspravi. Ana je napravila piruetu, poput bacača kugle koji se sprema za izbačaj, opisujući pun krug, ali je kaiš pukao i ona je izgubila ravnotežu. Ispružila je nogu, no bolni gležanj nije izdržao. Pala je.

Njih dvoje, jedno kraj drugog, pogledali su se pravo u oči, a onda je pas zarežao, zgrčio se i bacio se na nju razjapljenih čeljusti.

Ana je podigla zdravo stopalo i zabila mu petu u grudnu kost, tako da je leđima udario u metalnu ogradu.

Pas se srušio na bok. Dahtao je, jezik mu se uvijao ispod nozdrva, a oči su mu se pretvorile u dva uska tamna proreza.

Dok je pas pokušavao ponovo da se osovi na noge, Ana je oko sebe tražila nešto čime bi ga dokrajčila. Neki kamen, štap, ali nigde ničega, samo nagorelo đubre, plastične boce, zgužvane limenke.

– Šta hoćeš od mene? Ostavi me na miru! – izdrala se na njega. – Šta sam ti ja skrivila?

Zver ju je netremice posmatrala, pogledom punim mržnje, rastvorene njuške, a između crnih usana ukazali su se žućkasti očnjaci, dok su mu između kutnjaka curile bale. Potmulo i preteće režanje nadimalo mu je grudi.

Devojčica je produžila put, krivudajući levo-desno, saplićući se o pertle na patikama. Oleandri, mračno nebo, pocrnela ruševina seoske kuće bez krova na trenutak bi joj izgledali kao mutni obrisi, a onda bi se ponovo ukazali, posle svakog pređenog koraka. Zastala je i osvrnula se.

Pas ju je pratio.

Ana je hramajući stigla do nekog tamnoplavog automobila. Bio je to karavan zgužvanog prednjeg dela. Prednja vrata bila su širom otvorena, a na zadnjem prozoru nedostajalo je staklo. Poslednjim atomima snage ušla je u kola i povukla vrata, ali su ona bila zaglavljena. Pokušala je obema rukama. Zarđale šarke na vratima su zaškripale i vrata su se odbila o uništenu bravu. Pokušala je ponovo, ništa. Naposletku ih je zatvorila uvezavši sigurnosni pojas oko ručke. Spustila je glavu na volan i zažmurila udišući i izdišući vazduh natopljen smradom ptičjeg izmeta. Kabina je bila mračna jer su stakla prekrivale naslage pepela i prašine.

Na suvozačkom sedištu društvo joj je pravio kostur prekriven belim ptičjim izmetom. Uvošteni ostaci zimske jakne „Monkler” stopili su se s presvlakom na sedištu i iz procepa na tkanini štrčalo je perje i požutela rebra. Lobanja je bila pognuta na grudima, držale su je sasušene tetive. Kostur je na nogama imao antilopske čizme sa visokim potpeticama.

Ana se prebacila na zadnje sedište, prešla preko naslona i legla u prtljažnik, približivši se prozoru bez stakla. Nije se usuđivala da proviri kroz njega, ali činilo se da je pas nestao.

Šćućurila se kraj dva ispražnjena kofera s točkićima. Prekrstila je ruke na grudima, a šake zavukla pod oznojene miške. Potrošila je sav adrenalin i oči su joj se sklapale. Samo kad bi mogla da odspava bar pet minuta. Uzela je kofere i pokušala da ih uglavi u prozorski okvir. Jedan je bio premali, ali je drugi uspela da ugura, pomogavši se i nogama.

Prešla je prstima preko usana. Pogled joj se zaustavio na zaprljanom listu papira istrgnutom iz sveske. Na njemu je, krupnim slovima, pisalo: UPOMOĆ! KUMIM VAS BOGOM!

Sigurno je to napisala ona sa prednjeg sedišta.

Rekla je da se zove Đovana Improta, da umire i da u Palermu, na poslednjem spratu zgrade u ulici Kralja Federika 36, ima dvoje dece, koja se zovu Etore i Frančeska. Deca imaju svega četiri i pet godina i umreće od gladi ako neko ne ode da ih izbavi. U fioci komode kraj ulaznih vrata nalazi se petsto evra.

Ana je bacila papir, naslonila potiljak na prozor i sklopila oči.

Probudila se iznebuha, utonula u mrak i tišinu. Bilo joj je potrebno nekoliko sekundi da se seti gde se nalazi. Na trenutak ju je obuzela pomisao da bi mogla da izađe napolje da piški, ali se predomislila. Nije bilo mesečine. Ne bi ništa videla i bila bi nezaštićena.

Držala se jednog pravila: da uvek nađe neko skrovište pre nego što zađe sunce. Nekoliko puta mrak ju je iznenadio, pa je morala da se sakrije u prvoj kući na koju bi nabasala.

Bolje da piški u prtljažniku i da se potom premesti na zadnje sedište. Otkopčala je šorts. Dok ga je svlačila, neki iznenadni šum, poput pucketanja grančice, presekao joj je dah. Zvuk pasa koji njuškaju.

Prekrila je usta šakom i golom zadnjicom spustila se na itison, nastojeći da ne diše, da ne drhti, da ne miče ni jezikom.

Pseće kandže grebale su po limu, kola su se tresla.

Bešika je popustila i topli mlaz potekao joj je niz butine. Itison pod njenom zadnjicom se natopio i na tren ju je obuzela prava milina tako da su joj se usne rastvorile.

Počela je da se moli. Bio je to očajnički poziv za pomoć koji nije bio upućen nikom određenom.

Psi su se međusobno ujedali. Kružili su oko automobila. Njihove kandže lupkale su po asfaltu.

Zamišljala je da ih ima na hiljade. Kola su okružena nepreglednim gomilama pasa koji sežu sve do mora i do planina i čitava zemaljska kugla obavijena je njihovim krznom.

Šakama je zapušila uši.

Misli na sladolede.

Slatki i hladni, kao kuglice leda, svih mogućih ukusa. Možeš da izabereš onaj koji ti se najviše sviđa u raznobojnim metalnim kadicama i oni ti ga stave u slasni kornet. Setila se kako je jednom otišla na kiosk na kupalištu *Sirene*. Priljubila se uz staklo frižidera: „Hoću sladoled od čokolade i limuna."

Na maminom licu pojavio se izraz gađenja. „Odvratno..."

„Zašto?"

„Ta dva ukusa se ne slažu."

„Mogu li ja ipak da ih uzmem?"

„Ali onda moraš to i da pojedeš."

I tako, sa svojim kornetom u ruci, otišla je na plažu i sela tik uz more. Galebovi su se gegali jedan za drugim, na onim štapićima što im služe umesto nogu.

Pre požara još uvek su se mogli naći slatkiši. Čokoladice „Mars", pločice od žitarica, „Baunti" i čokoladne bombone. Bili su sasušeni, buđavi, ili su ih načeli miševi, ali ponekad, ako si srećne ruke, mogao si da naletiš i na one u dobrom stanju. Međutim, nikada nisu bili tako dobri kao sladoled. Hladne stvari nestale su zajedno sa Odraslima.

Sklonila je šake sa ušiju.

Pasa više nije bilo.

Nastupio je onaj trenutak praskozorja kada su noć i dan jednako snažni i stvari izgledaju veće nego što stvarno jesu. Beličasta traka označavala je kraj doline i vetar je šuštao u pšeničnom klasju koje je vatra poštedela.

Ana je izašla iz kola i protegla se. Članak joj je utrnuo, ali ju je posle odmora manje boleo.

Auto-put se rastezao poput žvakaće gume. Oko automobila asfalt je bio prekriven tragovima šapa. Na rastojanju

od pedesetak metara, na isprekidanoj liniji, naziralo se nešto.

Isprva joj se učinilo da je to njen ranac, potom da je neko ćebe, a onda da je gomila nekakvih prnja. I tada su se prnje uspravile i pretvorile u psa.

PAS KOJI JE IMAO TRI IMENA

Pas je rođen na automobilskom otpadu, na periferiji Trapanija, ispod olupine alfa romea. Majka, kuja rase maremanski ovčar po imenu Liza, dojila ga je nekoliko meseci, zajedno sa još petoro štenadi. U ljutoj borbi za majčinu sisu, najslabije štene je stradalo. Ostali su, čim su ih odbili od sise, prodati za neku siću, samo je on, najproždrljiviji i najbrži, imao privilegiju da ga zadrže.

Danijele Odo, vlasnik otpada, bio je čovek koji vodi računa o novcu. budući da je 13. oktobar bio rođendan njegove žene, pomislio je: što joj ne bih poklonio ovo slatko štene sa crvenom mašnom oko vrata?

Gospođa Rozita, koja je očekivala novu mašinu za sušenje rublja marke „Ariston“, nije bila oduševljena tom belom krznenom pufnom. Bio je neobuzdani đavo koji piša i kaki po tepisima i grize nogare vitrine u dnevnoj sobi.

Žena mu je, bez oklevanja, nadenula ime: Zvekan.

No, u kući je bio još neko kome je dolazak pridošlice išao na nerve i više nego njoj. Pukovnik, ostareli baset, olinjale dlake, krezav i prgav, čije je prirodno stanište bio krevet, na koji se peo malim stepenicama napravljenim specijalno za njega, kao i jedna „Luj Viton” torba iz koje je režao na sve živo što se kreće na četiri noge.